

**Бойко Олександра Іванівна,**  
*викладач української мови та літератури,*  
*Відокремлений структурний підрозділ*  
*«Бережанський фаховий коледж НУБіП України»*

### **ПОГЛЯДИ МИХАЙЛА СТАРИЦЬКОГО НА УКРАЇНСЬКУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ**

Видатний театральний і культурно-громадський діяч другої половини ХІХ століття М. Старицький повсякчасно боровся за утвердження, популяризацію і вільне функціонування рідної мови. Саме у відстоюванні цього права виявилась громадянська позиція драматурга, який уважно стежив за функціонуванням мови у тогочасному суспільстві, радіючи найменшим її успіхам. У його листі до Панаса Мирного читаємо: «Вважаю великою радістю, що наше рідне слово добуває собі з кожним роком більшу і більшу силу і завойовує широке коло читачів і прихильників...».

Старицький вважав, що українська мова відіграє велику роль в розвитку науки, культури й освіти. У популяризації мови значне місце він відводив українській інтелігенції, яка, на його думку, повинна злитися з народом, стати на чолі його. Драматург вірив, що «тільки тоді ушанує свою мову народ, коли вона стане центром культури і науки, коли на ній понесе народу інтелігентна група звільнення від економічного рабства і політичного життя...».

Велике освітнє і виховне значення рідної мови Старицький пов'язував з українським театром. Він вважав, що «сцена для простого люду є зрозуміла, жива, ілюстрована книга...». Саме тому разом зі своїми колегами по перу І. Карпенком-Карим і М. Кропивницьким так активно домагався обмежень, що тяжіли над рідним словом і сценою.

На утвердження й вільне функціонування української літературної мови Старицький спрямував усе: видання художніх творів і різних брошур для народного читання, участь в українських періодичних виданнях, створення професійного театру, для якого він пожертвував своєю маєтністю.

Леся Українка високо оцінила діяльність Старицького у сфері розбудови рідного слова. У листі до драматурга вона писала: «Коли наше слово виросте й

зміцніє, коли наша література займе почесне місце поряд з літературами інших народів, тоді українці, безсумнівно, згадають добрим словом Ваше ім'я...». На думку поетеси, він створив ґрунт для творчості українським письменникам, які прийшли в літературу після нього.

Розбудові української літературної мови, піднесенню її інтелектуального рівня та виражальних можливостей драматург намагався сприяти як своєю художньою практикою, так і перекладницькою діяльністю. У листі до Івана Франка він пише: «З перших кроків самопізнання на полі народнім я загорівся душею і думкою послужити рідному слову, огранувати його, окрилити красою і дужістю, щоб воно стало здатним висловити освічену річ, виспівати найтонші краси високих поезій...Це бажання, цей напрямок керували мною ціле життя, і я не зрадив їх до могили...» Зміст листа до І. Франка свідчить про палке бажання Старицького піднести українську мову на рівень високорозвинених мов світу, що на той час, коли наша мова всіляко пригнічувалась, мало велике значення. Письменник говорить про свою пристрасть до словотворчості, до використання незвичних, рідковживаних слів, він показав себе глибоким знавцем словника народної мови, який тонко розуміє семантику слів, закономірності їх творення, сфери вживання тощо.

Велика роль Старицького в розвитку української літературної мови виявилася і в його поглядах на збагачення словника. Так, основним джерелом його поповнення драматург вважав народнорозмовну мову. Одночасно своєю творчістю довів, що словниковий склад літературної мови може збагачуватись і за рахунок розширення семантики вже відомих у мові лексем, уживання неологізмів, книжної та абстрактної лексики.

Одним із важливих способів розвитку української літературної мови драматург вважав переклади творів світової класичної літератури, оскільки українську мову своєї епохи характеризував як мову «хоча й багату, та мало розроблену літературно». Саме тому, твердив письменник, велике значення для її подальшого розвитку мають переклади творів світової класичної літератури, які збагачують читацькі інтереси для народу на рідній мові, а тому й

укорінюють її саму. Старицький перекладав твори Г. Гейне, Дж. Байрона, У. Шекспіра, А. Міцкевича та інших.

Михайло Старицький своєю творчою практикою і громадською діяльністю вніс неоціненний вклад не тільки у розвиток української літературної мови, а й української культури загалом. Протягом усього свого життя він боровся за утвердження українського слова в Україні.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Левчик Н. Традиційне й нове в стилі М. Старицького. Київ: Наукова думка. 1997
2. Левчик Н. Михайло Старицький: багатогранність таланту. Дивослово. 2005.
3. Цибаньова О. Лаври і терни: життєвий і творчий шлях М. Старицького. Київ, 1996.
4. Старицький М. Твори: у шести томах. Київ: Дніпро, 1989.
5. Леся Українка. Зібрання творів: у 12 томах. Київ: Наукова думка, 1997.

**Блозва Ольга Андріївна,**  
*викладач гуманітарних дисциплін, методист,  
Борщівський агротехнічний фаховий коледж*

### КУЛЬТУРА ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ, УСВІДОМЛЕННЯ, ВИХОВАННЯ

Слід констатувати, що у нашому суспільстві дуже низька відповідальність за Слово! Значить філолог має пам'ятати, що він і навчає, і виховує, допомагаючи формувати в молодій людині почуття поваги і відповідальності до власного слова і слова оточення. З іншої, не менш важливої сторони, для того, щоб пробудити у кожного студента прагнення і потребу у самовихованні, необхідно їх вчити бачити себе збоку, оцінювати свою власну поведінку так само адекватно, як і вчинки інших, володіти собою, своєю мовою і своїми бажаннями. Атмосфера включення у навчання буде виховувати потяг до навчання, при якому наголос можна поставити на самоудосколаненні.